

Koosoleku protokoll

Toimumisaeg: 7. mai 2025, kell 17:00

Toimumiskoht: Kirivere kool, Kõo küla, Põhja-Sakala vald

Teema: Unakvere küla tuulepargi eriplaneeringu asukoha eelvaliku eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) I etapi aruande avaliku väljapaneku tulemuste avalik arutelu

Sõnavõtjad:

- Marko Pomerants (koosoleku moderaator)
- Mario Raestik (Vindr Baltic OÜ esindaja, arendaja)
- Heiki Kalberg (ekspert, eriplaneeringu koostaja)
- Piret Toonpere (ekspert, keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) koostaja)
- Kaja Notta (Põhja-Sakala valla planeeringuspetsialist)
- Karel Tõlp (Põhja-Sakala vallavanem)
- Ain Laansalu (Viljandi valla elanik, Järtsaare ja Vissuvere külade esindaja)
- Tiiu Nõmmik (kohaliku kogukonna esindaja)
- Teised kohalikud elanikud ja kogukonna liikmed

Päevakord:

1. Sissejuhatus ja koosoleku eesmärgi tutvustus
2. Arendaja esindaja sõnavõtt
3. Eriplaneeringu koostamise ja KSH aruande hetkeseisu tutvustus
4. Avaliku väljapaneku tagasiside tutvustus ja vastused
5. Küsimused, arutelu ja seisukohavõttud
6. Kokkuvõte

Koosoleku käik:

1. Sissejuhatus (Marko Pomerants)

Moderator Marko Pomerants avas koosoleku kell 17:00. Ta tervitas kohalviibijaid ja tutvustas koosoleku eesmärgi: anda ülevaade Põhja-Sakala valla Unakvere tuulepargi eriplaneeringust. Samuti tutvustas ta päevakorda, märkides, et esmalt annavad eksperdid ülevaate senisest protsessist, seejärel vaadatakse otsa avaliku väljapaneku tagasisidele ning lõpuks on võimalus küsimusteks ja aruteluks. Plaan oli lõpetada orienteeruvalt kell 19:00.

2. Arendaja esindaja sõnavõtt (Mario Raestik, Vindr Baltic)

Mario Raestik selgitas, et Vindr Baltic OÜ on huvitatud osapoolena teinud taotluse eriplaneeringu algatamiseks kohalikule omavalitsusele mõned aastad tagasi ja protsess on nüüd jõudnud avaliku aruteluni. Ettevõtte tegeleb tuuleparkide arendamisega mitmes Eesti vallas ning tegutseb ka Lätis, Norras ja Rootsis.

3. Eriplaneeringu ja KSH aruande tutvustus (Heiki Kalberg, Piret Toonpere)

- **Heiki Kalberg (Eriplaneeringu koostaja):**

- Tutvustas planeeringuprotsessi skeemi: algatamine, koostamine, asukoha eelvaliku eelnõu avalikustamine. Käesolev, esimene etapp (asukoha eelvalik), peaks lõppema volikogu poolt otsuse tegemisega.
- Selgitas, et kuigi Põhja-Sakala vallavolikogu on teinud vallavalitsusele ülesandeks planeeringu koostamise lõpetada, siis kuna avalik väljapanek oli juba toimunud, on õiguskindlam viia läbi ka avalikud arutelud ja lõpetada seaduses ettenähtud korras volikogu otsusega.
- Planeeringus määrati Unakvere küla alale tuuleenergeetika tootmise ala. Esimeses, asukohavaliku etapis, tuulikute täpseid positsioone paika ei pandud. Lisaks aladele on markeeritud ka teed transpordiks ja võimalikud elektriliinide esialgsed ühendussuunad.
- Planeering sisaldab mitukümmend lehekülge erinevaid tingimusi, näiteks linnustiku kohta (teatud perioodidel uuringud), elektrisideliinide ehitamiseks (maa-alused kaabelliinid, täpne asukoht projekteerimisel).
- Algselt olid planeeritavad alad suuremad. Töö käigus, eesmärgiga paigutada tuulikud majapidamistest kilomeetri kaugusele ilma täiendava nõusolekuta, tekkisid kaks konkreetset ala. Avaliku väljapaneku jooksul esitati arvamusi, et peaks lähtuma üldplaneeringust. Seetõttu muutus ala "kahevärviliseks": 1,5 km puhveralasse jäävate majapidamiste puhul on vajalik omanike nõusolek (suurem osa alast), ning tekkis väike kolmnurkne ala, kus pole nõusolekut vaja. Selline alade vähendamine toimub KSH tulemuste põhjal.

- **Piret Toonpere (KSH ekspert):**

- Selgitas, et tuulepark on olulise keskkonnamõjuga objekt, mille planeerimisel viiakse alati läbi KSH. KSH täpsusaste sõltub planeeringu täpsusastmest. Praeguses etapis hinnatakse, kuhu saaks tuuleparki rajada.
- Läbi on viidud esmased ülevaatlilikud uuringud ja andmebaaside analüüsid, mille alusel on tsoneeritud alad, kuhu tuuleparki rajada ei saa. Ülejäänud alale, mis pole välistatud, määratakse tingimused ja täiendavate uuringute vajadused.
- KSH esimese etapi aruanne on sisendiks planeeringuotsuste tegemisel (otsustaja on vald ja vallavolikogu).

- Unakvere ala on linnukaitselistel põhjustel tunduvalt vähendatud võrreldes esialgse huvialaga. Ala lõunaosas ei ole mõtet täiendavalt uurida, kuna seal oleks linnustikule selgelt ebasoovitav mõju.
- Ülejäänud alal on määratud täiendavate linnustiku uuringute kohustus, täpsustatud on, mida ja kuidas uurida. Ala puhul on oluline haneliste liikumine, mille osas on vaja täpsustavaid uuringuid, et selgitada tuulikute täpne asukoht, arv ja võimalikud käitamispiirangud (nt millal peavad seisma).
- Ala asub kahe linnuala (sh Parika linnuala) lähedal; ala vähendati Parika linnuala poolses osas, et suurendada puhvrit ja säilitada seal looduslikku ala.
- Nahkhiirte osas tehti elupaiga kasutuse uuring. Nahkhiirte levik on seotud metsakoosluste ja veekogudega. Antud alal on nahkhiirte kogunemist soodustavaid kooslusi vähe, suurt probleemi ei eeldata (erinevalt nt Viljandi vallas Võrtsjärvega seotud liikumiskoridoridest). Täiendav uuringu vajadus määratakse detailsema lahenduse koostamisel.
- Mürä: Asukohavaliku etapis ei panda paika tuulikute asukohti, vaid hinnatakse maksimaalset lahendust. Arvestatud on koosmõju Viljandi valla poolel kavandatavate tuulikutega (Unakvere + Viljandi maksimaal ulatus). Tehtud on müraprognoosid tagamaks, et normid on täidetud. Planeering saab seada tingimuse, et täidetud peavad olema rangemad müranormid (tööstusmüra sihtväärtus), mille rakendamise otsustab omavalitsus. Hinnatud on ka madalsagedusliku müra vastavust normidele maksimaalstsenaariumi korral. Tänapäevaste tuulikute puhul ei ole oodata madalsagedusliku müra normide ületamist siseruumides. Infraheli osas on antud teaduskirjanduse ülevaade; senised uuringud ei näita tervisemõju põhjustamist sellisel tasemel tuulepargi lähistel elamualadel.
- Varjutus: Oluline häiring, kui päike paistab läbi tuuliku labade elamualale. Kui tuulikute asukohad on teada, saab varjutuse täpselt arvutada. Planeeringus saab seada normi (nt Põhjamaade hea praktika: kuni 8 tundi aastas summaarselt elamu kohta). Ületamisel tuleb rakendada meetmeid (tuuliku peatamine, kaitsehaljastus elaniku nõusolekul). Hindamine on tehtud maksimaalstsenaariumile.
- Visuaalne mõju: KSH aruandes on fotomontaažid erinevatest kaugustest (sh koos Viljandi poole tuulikutega), et anda arusaam tuulikute nähtavusest. Valitud on nt üldplaneeringus märgitud ilusa vaatega kohad või kohalikele tuntud punktid.

4. Avaliku väljapaneku tagasiside tutvustus (Kaja Notta, Heiki Kalberg, Piret Toonpere)

- **Kaja Notta (Põhja-Sakala valla planeeringuspetsialist):**

- Unakvere tuulepargi materjalid olid avalikul väljapanekul veebruaris ja märtsis 2025. Sel ajal sai esitada arvamusi.

- Vallavalitsusele esitati 30 kirja arvamustega ja üks petitsioon 936 allkirjaga. Kokku esitas arvamusi ligikaudu 1170 isikut, kellest 62% olid Põhja-Sakala valla elanikud.
- Arvamuse avaldajatest 70 olid isikud, kelle elukoht või eluhoone asub kuni kolme kilomeetri kaugusel tuulealadest (mõjualas).
- Vallavalitsus kujundas seisukohad koostöös konsultandi ja mõjude hindajaga. Valdavalt oldi mures tuulikute mõju pärast inimeste tervisele, heaolule ning loodusele. Suur vastuseis oli üldplaneeringu muutmisele; mistõttu jäeti planeeringulahendusest ära üldplaneeringu muutmine ja tuulikud saab püstitada eluhoonele lähemale kui 1500 meetrit ainult kinnisasja omaniku nõusolekul.
- Paljude arvamuste kohaselt on tuuleparkide rajamine vastuolus valla üldplaneeringuga. Tegelikult valla üldplaneering ei välista tuuleparkide rajamist, teema on käsitletud ja määratud on tuuleenergia arendamise tingimused (arendada nii, et ei kahjustaks kohalikke väärtusi).
- Arvamustes avaldati soovi eriplaneeringu lõpetamiseks. Vallavolikogu andis märtsikuu istungil vallavalitsusele ülesande koostada eelnõu eriplaneeringu lõpetamiseks. Täna on see ettevõtete poolt vaidlustatud.
- Planeeringu lõpetamise otsust ei saa teha lähtudes ainult inimeste vastuseisust, kaalumata teisi huve. Otsuse tegemisel peab omavalitsus arvestama ka ettevõtjate huve ja avalikku huvi taastuenergia arendamise osas.

- **Heiki Kalberg:**

- Laekunud arvamused pandi tabelitesse (kokku ca 100 lk), kus oli arvamus ja vallavalitsuse vastus. Sarnastele arvamustele olid sarnased vastused.
- Teostatud lihtsustatud statistika (30-st kirjast): 12 arvamust olid selgelt tuulepargi vastu, 1 arvamus oli poolt. Järgmine oluline teema oli linnustik ja loodus. Palju toodi välja muresid inimeste tervisega (eelkõige müra), kinnisvara väärtus, tuulikute vaatamine (mõju turismile). Vastuolu üldplaneeringuga ja maade läbimise teema olid samuti esil.
- Kui avalikud arutelud on läbi, läheb planeeringu eelnõu volikokku, kes saab otsustada, kas jätkata planeeringuga ja võtta lahendus vastu või lähtudes esitatust, planeeringut mitte vastu võtta ja see lõpetada. Planeering on algatatud planeerimisestadijale, kus on omad etapid ja otsused.
- Üldplaneeringu muutmise osas: algne ettepanek muuta 1,5 km nõuet (nii, et 1 kilomeetrist kaugemal poleks omaniku nõusolekut vaja) lükati tagasi. Üldplaneeringut ei muudeta.
- Maade läbimine liinidega: kellegi maadest ei hakata läbi minema ilma maaomaniku nõusolekuta. Kui planeering läheb edasi, siis järgmises etapis

liini asukoha märkimisel ja projekteerimisel on vaja kõigi maaomanike nõusolekut. Tuulepargi elektrisideliinid tulevad maakaablitena.

- Praegu peab tegelema arendaja ettepanekuga 1,5 km nõusoleku küsimuse osas (kas vald muudab oma arvamust või mitte). Planeeringu eelnõu ja volikogu otsuse eelnõu peaksid minema volikogusse. Sisendiks on KSH, arvamused, seisukohad ja arutelude protokollid.

- **Piret Toonpere (vastused KSH-ga seotud tagasisidele):**

- Linnustiku osas oli palju murekohti, nt et uuringud peaksid olema põhjalikumad. Ülevaatlikus täpsusastmes uuringud annavad info, kuhu ei saa rajada ja milliseid uuringuid veel vaja on. Unakvere ala paikneb linnurikkas piirkonnas, mistõttu on ala võrreldes esialgselt oluliselt vähendatud. Tehtud on keskmisest rohkem koostööd Keskkonnaametiga. Edasiseks on vajalikud detailsemad linnustiku uuringud (selgitamaks tuulikute arvu ja paiknemist) ning tõenäoliselt teatud käitamispiirangute rakendamine (esineb Alam-Pedja ja Parika linnualaga seotud hanede-luikede liikumisi). Ala vähendamisega on välditud mõju liikide elupaikadele, küsimus on eelkõige ülelendudes.
- Müra, varjutus ja inimese tervis: mõju heaolule ja tervisele käsitletakse läbi keskkonnamuutuste (müra, varjutus). Hinnangud on antud parima teadmise ja meetodikate järgi. Maksimaalse stsenaariumi hindamisel saab öelda, kas alale üldse saab rajada. Detailplaneerimisel tuleb müra ja varjutus uuesti modelleerida. Terviseameti poolt on planeering kooskõlastatud.
- Kinnisvara väärtus: Mõjude hindamise aruandes on ülevaade teadaolevast. Eestipõhist statistikat on vähe. Maailmapraktikas on uuringuid, mis näitavad seost tuulikute nähtavusega. Kinnisvara hinda mõjutavad paljud tegurid, mõnel juhul võib taristu paranemine hinda ka tõsta. Eeskätt elamumaa kinnistutel, kust tuulepark hästi nähtav, on täheldatud hinnalangust.

5. Küsimused, arutelu ja seisukohavõttud

- **Müra modelleerimine ja mõõtmine:**

- Tiiu Nõmmik küsis KSA aruande müra modelleerimise tabelite kohta: miks oli KSA aruandes märgitud 39 hoonet 1-2 km raadiuses, aga müra modelleeritud vaid 31-le (varasemas versioonis oli 44-le)? Piret Toonpere pakkus, et mõned hooned võisid olla grupeeritud või tegu võis olla tabeli koostamisel veaga, lubas üle kontrollida.
- Kogukonna liige: Tema talu oli suvises hindamistabelis, aga uues mitte. P. Toonpere: Võib-olla kaks hoonet kõrvuti läksid ühe nime alla, lubas kontrollida.
- Tiiu Nõmmik: KSH tabel 21 (madalsageduslik müra) näitas normtaseme ületamist neljas siseruumis (Venevere, Piiri-Jaani, Möldre, Loigo), kuid

vastuses väideti, et normi ei ületatud. P. Toonpere: Tunnistas võimalikku nihet tabeli kopeerimisel või varasemat versiooni ilma heliisolatsiooni arvestamata, lubas tabeli üle vaadata.

- Kogukonna liige: Kuidas saab mürauringuid teha ja eeldusi luua, kui pole teada, mitu tuulikut tuleb ja kuhu täpselt? P. Toonpere: Esimese etapi aruannetes on müra ja varjutuse modelleerimine indikatiivne; võetakse halvim lahendus (maksimaalselt tuulikuid nii suurtena kui mahub). Kui tuleb vähem, on olukord parem. Heiki Kalberg: Planeerimise omapära on minna järjest detailsemaks. Praegu on asukohavalik, hiljem detailne lahendus. Tuulikud on modelleerimisel paigutatud ala välisserva maksimaalse tulemuse saamiseks.
- Tõnis Riisk: Juhtis tähelepanu, et inimesed ei adu tuulikute suurust (10x kõrgemad kui mets). Küsis, miks ei tehta reaalseid mõõtmisi Sopi-Tootsi pargis, selle asemel et modelleerida. Tema tuttavatel Sopi-Tootsi lähedal (4 km) on tugeva tuulega "lennuvälja tunne". P. Toonpere: Olemasolevaid parke mõõdetakse ja tehakse kontrollmõõtmisi. Kuid iga park ja asetus on erinev. Modelleerimisel kasutatakse konkreetse tuuliku tootja andmeid ja arvutatakse levik. Olemasoleva pargi mõõtmistulemust ei saa otse üle kanda.

- **Loodus, elukeskkond ja tervis:**

- Kogukonna liige: Kuhu teatada, kui näeb nt metsiseid mängimas või muid liike, et mõjude hindamine oleks reaalne? P. Toonpere: Olulistest leidudest (nt kotkapesa) tuleb teada anda Keskkonnaametile, see on seadusest tulenev kohustus.
- Kogukonna liige: Mis saab, kui pärast tuulikute valmimist selgub kahjulik mõju inimestele/loomadele? Kas on kriitiline piir, millal süsteem välja lülitatakse? Heiki Kalberg: Viitas Varbla valla juhtumile, kus Riigikohus käskis tuuliku müra viia normidega kooskõlla. Normid on olemas ja mõõdetavad. Piret Toonpere: Tuulepargi omanikul on seirekohustus (linnud, nahkhiired). Kui ilmneb probleem (nt lindude hukkumine), tuleb rakendada täiendavaid meetmeid. Mõjuhindamisega püütakse prognoosida ja meetmeid soovitada.
- Kogukonna liige: Kui loomad lahkuvad, kas see on hea või halb tulemus? Piret Toonpere: Loomastik täielikult ei kao, mõned liigid (nt müratundlikud) väldivad tuulepargi ümbrust, sarnaselt inimeste majaümbrusele. Eesmärk on kaitsta haruldasi liike, kes mujal elada ei saa. Haned väldivad tuuleparke, mis vähendab hukkumist. Ulukeid on tuulepargi alal mõnevõrra vähem, aga nad ei väldi alasid täielikult.
- Tõnis Riisk: Muretses, et "lindudele ei sobi, aga inimesele peab sobima". Küsis, kui palju on maailmas sarnase suuruse ja võimsusega tuulikuparke, et oleks praktilist kogemust mõjust faunale. Piret Toonpere: Ulukiuuringute osas on eeskujuks Poola ja Soome, kus on metsaaladel võrreldava suurusega

tuulikuid. Soomes on 250-270 m tipukõrgusega tuulikuid metsades, käimas on metsaelustiku uuringuprogrammid. Taanis on palju vanemad ja väiksemad tuulikud. Ka Rootsis on suuremaid tuulikuid metsaaladel.

- Mario Raestik: 6-7 MW maismaatuulikuid on toodetud 4-5 aastat ja neid on paigaldatud (nt Soomes investeringuotsus 700 miljonit, valmivad 2027-28). Kõrgem tuulik on tõhusam, vaja vähem tuulikuid.

- **Planeerimisprotsess, üldplaneering ja kaugused:**

- Mario Raestik: Kinnitas soovi veelkord arutada üldplaneeringu muudatust 1,5 km nõude osas, tuues välja, et seal on omad põhjused ja loogika.
- Heiki Kalberg: Palus protokollida, et arendaja soovib 1,5 km nõusoleku küsimust arutada. Küsimus on, kas vald muudab oma arvamust.
- Tiiu Nõmmik: Küsis Mario Raestikult, miks soovitakse üldplaneeringut muuta ja 1,5 km nõuet vähendada, arvestades kogukonna ja vallavalitsuse vastuseisu. Tema sõnul peab üldplaneeringu muutmise ettepanek olema põhjendatud, mida seni pole tehtud.
- Mario Raestik: Selgitas, et lähtesekohtades oli eeldus 1 km ja vallavolikogu arvestas sellega. Avaliku väljapaneku käigus selgus, et see ei sobi. Eesmärk on ka võrdne kohtlemine Eestis – vaid kahes vallas on 1,5 km nõue, mujal seadusejärgne 1 km.
- Heiki Kalberg: Täpsustas, et avalikustatud eelnõu kohaselt jääb sinine ala (kus vaja elanike nõusolekut 1,5 km raadiuses) alles. Lisaks on lillakas ala, kus nõusolekut pole vaja. Eesmärk ei ole sinise ala kaotamine.
- Karel Tõlp: Rõhutas, et volikogu on otsustanud üldplaneeringu tingimusi (1,5 km piirangut) mitte muuta. Pall on arendaja väravas. Volikogu algatab ja võtab vastu planeeringu, mitte vallavalitsus.
- Tõnis Riisk: Kas Eestis leidub piisavalt paiku, kus ei pea inimestele lähemale minema kui 1,5 km või nendega kokkuleppele saama? Heiki Kalberg: Kümneid tuulikuid saab panna kaugemale kui 1,5 km. Unakveres on allesjääv ala (kolmnurk) väga väike. Mujal on alasid, kus 3 km raadiuses pole maju.
- Kogukonna liige: Ettepanek teha tuulikud madalamaks või vaiksemaks. Heiki Kalberg: Vaiksemad mudelid on võimalikud, planeering saab seada kõrguspiiranguid. Arendaja (M. Raestik) on varem öelnud, et maksimaalse tootluse ja vähema arvu tuulikute jaoks on vaja kõrgemaid.

- **Tuulikute utiliseerimine ja elutsükkel:**

- Kogukonna liige: Kas arendajal on konkreetne utiliseerimisplaan labadele, aluspindadele, teedele? Mario Raestik: Utiliseerimine on tuuliku tootjaga lepingus sisalduv teema, 90% materjalist on taaskasutatav. Teed jäävad ja

võivad olla kohalikele kasulikud, neid renoveeritakse või laiendatakse. Hiljem täpsustas, et 35 aasta pärast arutatakse, kes ja kuidas utiliseerib.

- Kogukonna liige: Viitas Tootsi pargis väidetavalt purunenud ja maetud kolmele labale. Piret Toonpere selgitas Enefiti infot: üks laba purunes püstitamisel. Tootja ülesanne oli sellega tegeleda. Taheti anda ametikoolile õppematerjaliks, aga kindlustuslepingute tõttu läks prügilasse, kuna tol hetkel puudus hea taaskasutusvõimalus (sarnaselt muu klaasplastiga).
- Tõnis Riisk: Küsis kogu elukaare jalajälje kohta (kaevandamiskulud, veod, materjalid).

- **Kommunikatsioon, kaasamine ja õiglus:**

- Kogukonna liige: Kritiseeris kommunikatsiooni puudulikkust, info ei jõua kõigini (nt nuputelefoniga vanainimesed, eemalviibijad). 90% tekstiilist ei utiliseerita normide kohaselt, sama võib juhtuda tuulikutega. Kaja Notta: Planeerimisprotsessi algul kaasati isiklikult planeeringuala kinnisasjade omanikke ja Unakvere küla elanikke. Praegu, avalikustamise etapis, kaasati kõik kinnistu omanikud 3 km raadiuses tuulealadest. Teavitati ajalehtedes ja valla kodulehel. Karel Tõlp: 3 km raadiuses said kõik info kirjalikult. Kaja Notta: Paber kandjal, kel polnud e-posti, muidu e-postiga. Kogukonna liige vaidles vastu, et 70-aastaselt ei saa e-kirja seadistamist nõuda, posti teel oleks pidanud rohkem saatma. K. Notta: kokku umbes 250 e- ja paberkirja läks välja.
- Marko Pomerants: Kui vald on saanud teate soovist olla kaasatud ja õige aadressi, siis teavitatakse.
- Ain Laansalu: Kritiseeris arutelu formaati kui ebavõrdset (eksperdid vs. juriidiliselt ja menetluslikult kogenematud inimesed). "Meie, kohalik rahvas, me ei pea mitte midagi tõestama. Me lihtsalt ütleme, et me ei taha neid siia ja punkt. See on meie kodu." Viitas Euroopa Liidu ettevaatusprintsipi ja arendaja tõendamiskohustusele.
- Kogukonna liige: Küsis vallalt teavitamise korra kohta (kui suur mõjuala, mis etapis teavitatakse). K. Notta: Unakvere puhul teavitati 3 km raadiuses tuulealadest. Ülde puhul pole tuulealasid veel selgunud.
- Mario Raestik: Puudutas tuuliku talumistasu: üle 250 m tuuliku puhul 3 km mõjupiirkond, alla 250 m puhul 2 km. Arendaja maksab 1% käibest, millest pool KOV-ile, pool mõjupiirkonna elanikele. Toimus esimene arutelu kohalike inimestega nädal tagasi, plaanis on veel, et leida lahendus kohalike soovidele ja ettevõtte võimalustele. Protsess on alguses.
- Heiki Kalberg: Praegune planeerimisprotsessi häda ongi, et tuulikute positsioonid pole paigas. Otsuse tegemisel võetakse arvamusi arvesse.

- Kogukonna liige: Kui kogukond ütleb KOV-ile "ei", siis kes on KOV – riigi või rahva esindaja? Mitu koosolekul osalejat elab tuulepargi kõrval?
- Kogukonna liige: Osalejad on sõnumitoojad, aga volikoguni ei pruugi seisukohad õigesti jõuda. "Me hakkame metsi maha võtma, loomastikku, inimgruppe siin häirima. "

- **Majanduslikud, sotsiaalsed ja regionaalsed aspektid:**

- Ain Laansalu: Tõi näiteid Saarde ja Sopi-Tootsi elanike terviseprobleemidest, kritiseeris Terviseameti tegevusetust. Viitas elektrihinna tõusule taastuvenergiale panustavates riikides (Saksamaa, Taani, UK, USA Texas) ja Eesti perede vaesusriskile. Kritiseeris õiguskantsleri seisukohta. Tõi välja blackout'i ohu (näited Texas, Hispaania) ja Ida-Virumaa jaamade vajalikkuse. Rääkis isiklikust kogemusest elektrita elamisest ja murest lasterikaste perede pärast, kes maale kolinud.
- Tiiu Nõmmik: Väljendas muret kinnisvara väärtuse languse pärast, viidates Tootsi piirkonna tehingute statistikale (tehingute hulk langenud, keskmine hind 21,63% ja mediaanhind 31,87% langenud). Karel Tõlp: Tootsi pole hea näide, kuna sinna loodeti energiatarbimisega töökohti, mis ei realiseerunud.
- Kogukonna liige: Kinnisvarafirmad on öelnud, et Unakvere puhul reaalne hinnalangus algab 10-12%.
- Kogukonna liige: Küsis arendajalt, kas on kaalutud alternatiivseid asukohti, nt Harjumaal Tallinna lähedal, kus on tarbijad? Mario Raestik: Seal on tiheasustus ja elanikke liiga palju, mis välistab planeerimise (nt Kuusalu, Rae vald).
- Kogukonna liige: Viitas parematele tuuleoludele Pajusi ja Puurmani kandis või merel/rannikul (Pakri). Miks arendada siin, kus kogukond vastu ja tingimused kehvad? Mario Raestik: Eestis mitmeid arendajaid, konkurents. Erinevad mõjurid määravad ala sobivuse. Arendajad teavad hästi, kus on tootmiseks sobivaimad alad. Heiki Kalberg: Näitas Eesti kaarti tuulikute rajamise piirangutega (kaitseväge radarid jm), suur osa Eestist on keeluala. Meretuul on kallim (Saare Wind Energy prognoos: 2030 poleks veel võimalik meretuulikuid tööle panna).
- Kogukonna liige: Viitas Läänemaa tuulepargi kohtulahendile. Soovis teada tulemust. "Te räägite, et kõik laheneb, aga tegelikult vaigistatakse maha." "Te ei ole rääkinud kõigepealt inimestega. Mille nimel peavad elanikud seda vastu võtma? Teie teenite raha, aga nemad mida saavad?"
- Tõnis Riisk: Nõustus arendajaga, et inimesed peaksid olema võrdsed kõigis asjades, mitte ainult tuulikute osas. Küsis, kas arendaja näeb päriselt ruumi siia tuulepargi rajamiseks, arvestades kogukonna ja volikogu vastuseisu ning ähvardusi kohtuga (M. Raestik eitab kohtuga ähvardamist).

- Kogukonna liige: Palus arendajal austada kohalikke inimesi, nende arvamusi ja volikogu otsust. "Ärge pisendage kohalike inimeste arvamust, ärge tembeldage neid uhuudeks, Kremli käsilasteks." Rääkis isiklikust kogemusest allkirjade kogumisel, kus enamus oli vastu või neutraalsed, vähesed poolt, paljud polnud teemast kuulnudki.

- **Vallavanema seisukoht ja edasine protsess:**

- Karel Tõlp: Selgitas, et planeerimisseadus näeb ette protsessid. Volikogu liikmed ei pruukinud algamisel hoomata tuulikute suurust. 20. märtsil võttis volikogu vastu otsuse, et uusi üldplaneeringu tingimusi muutvaid planeeringuid ei algatata ja praegused tuleb viia üldplaneeringuga kooskõlla. Mõlemad arendajad vaidlustasid otsuse. Vallavalitsus peab vaietele vastama (tähtaeg 20. mai). Küsimus on, kuidas planeeringuprotsess peab kestma, et otsus oleks kohtus pädev. Praegu on olukord, kus ilma üldplaneeringut muutmata on võimalik üks tuulik. Viljandi vald on kooskõlastanud Põhja-Sakala üldplaneeringu, nõustudes sellega 1,5 km piiranguga. Kui volikogu oma otsust ei muuda (mis tundub loogiline), on küsimus juriidilistes sammudes eduka kohtuvaidluse jaoks.

6. Kokkuvõtte ja kogukonna esindaja lõpukõne (Marko Pomerants, Tiiu Nõmmik)

Marko Pomerants tänas osalejaid sisuka arutelu eest. Edasised otsused Unakvere tuulepargi eriplaneeringu osas langetab Põhja-Sakala vallavolikogu, arvestades kõiki esitatud materjale ja toimunud arutelusid.

Tiiu Nõmmik kirjeldas lõppsõnas enda isiklikku ja kogukonna seotust Ülde ja Kõo piirkonnaga, loodusväärtusi (kaks looduskaitseala, lindude rändeteed, niisked ja rikkalikud metsad) ning pikaajalist panust iseenda kodusse. Rõhutas, et planeeritavad tuulepargid ei mõjuta ainult otseselt piirnevaid alasid, vaid laiemat kogukonda ja nende vara. Tõi välja vastuolu Euroopa Liidu taastuvenergiadirektiiviga, mis soovib kasutada tuuleparkide rajamiseks tööstuspiirkondi. Väljendas muret müra ja kinnisvarahindade languse pärast, viidates ka puudulikule teavitamisele. Lõpetuseks kinnitas kogukonna seisukohta: eriplaneering on vastuolus üldplaneeringuga, kahjustab looduslikku mitmekesisust, väärtuslikku põllumaad ja elukeskkonda. Taastuvenergia arendamine peab toimuma läbimõeldult ja minimaalse mõjuga. Üldplaneeringut ei peaks muutma. Tsiteeris kogukonnalt saadud repliike: omavalitsus peab seisma oma inimeste eest; elanikud ei pea olema ornitoloogid ega taimetargad, et oma koduloodust tunda ja kaitsta; arendajale tuleb selgeks teha, et tuulikuid ei soovitata; maaelu on valitud koos mugavuste puudumisega, aga mitte tööstusalaks.

Koosolek lõppes kell 19:50.

Protokollija: Kaja Notta

09.06.2025